



**Milliy ta'lim tizimida tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning uslubiy va nazariy
asoslari**

Kurbanova Marxabo Sheripboyevna
Osiyo Xalqaro universiteti Pedagogika fakulteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu tezis O'zbekiston Respublikasi milliy ta'lim tizimida tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning nazariy va uslubiy asoslarini yoritadi. Tarbiya jarayonining pedagogik qonuniyatlari, milliy g'oya va ma'naviyat asoslari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va tarbiyaviy ishlarning tashkiliy shakllari tahlil etiladi. Tarbiyaning ta'lim bilan uzviy bog'liqligi, barkamol avlodni shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni va innovatsion yondashuvlar muhokama qilinadi. Tezis ta'lim muassasalarida tarbiyaviy faoliyatni samarali tashkil etish bo'yicha takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: milliy ta'lim tizimi, tarbiyaviy faoliyat, nazariy asoslar, uslubiy asoslar, ma'naviy-axloqiy tarbiya, pedagogik texnologiyalar, barkamol avlod, milliy g'oya, tarbiya metodlari, ta'lim-tarbiya uzviyligi.

Аннотация. В данной работе рассматриваются теоретические и методические основы организации образовательной деятельности в системе национального образования Республики Узбекистан. Анализируются педагогические законы образовательного процесса, основы национальной идеи и духовности, современные педагогические технологии и организационные формы образовательной работы. Рассматривается неразрывная связь между образованием и воспитанием, роль национальных ценностей и инновационных подходов в формировании гармоничного поколения. Работа завершается предложениями по эффективной организации образовательной деятельности в образовательных учреждениях.

Ключевые слова: система национального образования, образовательная деятельность, теоретические основы, методические основы, духовно-нравственное воспитание, педагогические технологии, гармоничное поколение, национальная идея, методы обучения, образовательно-воспитательная преемственность.

Abstract: This thesis covers the theoretical and methodological foundations of the organization of educational activities in the national education system of the Republic

of Uzbekistan. The pedagogical laws of the educational process, the foundations of the national idea and spirituality, modern pedagogical technologies and organizational forms of educational work are analyzed. The inextricable link between education and education, the role of national values and innovative approaches in the formation of a harmonious generation are discussed. The thesis concludes with proposals for the effective organization of educational activities in educational institutions.

Keywords: national education system, educational activities, theoretical foundations, methodological foundations, spiritual and moral education, pedagogical technologies, harmonious generation, national idea, educational methods, educational-pedagogical continuity.

Kirish O'zbekiston Respublikasining mustaqillik yillarida ta'lim-tarbiya tizimi tubdan isloh qilindi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun (2020 yilgi tahrir) ta'lim va tarbiyaning uzviy bog'liqligini ta'kidlaydi, barkamol avlodni tarbiyalashni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi deb belgilaydi [1]. Milliy ta'lim tizimida tarbiyaviy faoliyat nafaqat bilim berish, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirish, milliy qadriyatlar, vatanparvarlik, ma'naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirishga qaratilgan.

Tarbiyaviy faoliyatning nazariy asoslari pedagogika fanining tarkibiy qismi bo'lib, tarbiya jarayonining qonuniyatlari, maqsad-vazifalari va mazmunini o'rganadi [2]. Uslubiy asoslar esa tarbiyani amaliy tashkil etish yo'llari, metod va shakllarini belgilaydi. Hozirgi globallashuv va axborot texnologiyalari sharoitida tarbiyaviy ishlar innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilishi zarur [3].

Asosiy qism Milliy ta'lim tizimida tarbiyaviy faoliyatning nazariy asoslari quyidagilardan iborat:

1. **Tarbiya jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari.** Tarbiya inson shaxsini shakllantirishga qaratilgan ijtimoiy-pedagogik faoliyatdir. Uning asosiy qonuniyatlari: ta'lim va tarbiyaning uzviyligi, shaxsga yo'naltirilganlik, faollik, ijtimoiylashtirish va individualizatsiya [4]. O'zbek pedagogikasida bu tamoyillar Sharq mutafakkirlari (Al-Farobiy, Abu Rayhon Beruniy, Abdulla Avloniy) merosiga asoslanadi [5].

2. **Milliy g'oya va ma'naviyatning pedagogik asoslari.** Milliy ta'lim tizimida tarbiya milliy g'oya – "O'zbekiston – mening Vatanim", "Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori" g'oyalariga asoslanadi. Ma'naviy-axloqiy tarbiya vatanparvarlik, insonparvarlik, oilaviy qadriyatlar va sog'lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan [6].

3. **Tarbiyaviy faoliyatning mazmuni va yo'nalishlari.** Tarbiyaviy ishlar ma'naviy-axloqiy, vatanparvarlik, estetik, ekologik, huquqiy va jismoniy tarbiya yo'nalishlarini qamrab oladi. Sinf dan va maktabdan tashqari mashg'ulotlar (to'garaklar, davra suhbatlari, "Kelajak soati") orqali amalga oshiriladi [7].

Uslubiy asoslari:

- **Tarbiya metodlari.** Tarbiyada ibrat ko'rsatish, rag'batlantirish va jazolash, suhbat, o'z-o'zini tarbiyalash, talab va nazorat metodlari qo'llaniladi [8]. Zamonaviy sharoitda interfaol metodlar (treninglar, didaktik o'yinlar, loyiha ishlari) ustunlik qiladi [3].

- **Tashkiliy shakllar.** Sinf soatlari, maktab tadbirlari, ota-onalar bilan hamkorlik, yoshlar tashkilotlari faoliyati. Tarbiyaviy ishlar tizimli, rejalashtirilgan va natijaga yo'naltirilgan bo'lishi lozim [2].

- **Pedagogik texnologiyalar.** Innovatsion texnologiyalar (masofaviy platformalar, raqamli resurslar) tarbiyaviy jarayonni samarali tashkil etishga yordam beradi [9].

Muhokama Milliy ta'lim tizimida tarbiyaviy faoliyatning samaradorligi ta'lim va tarbiyaning uzviyligiga bog'liq. Ammo hozirgi kunda ba'zi muammolar mavjud: tarbiyaviy ishlar ba'zan rasmiyatchilikka aylanishi, innovatsion texnologiyalardan yetarli foydalanilmasligi, ota-onalar ishtirokining pastligi [4]. Sharq mutafakkirlari merosi va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni uyg'unlashtirish orqali bu muammolarni hal etish mumkin. Masalan, Abdulla Avloniyning ma'naviy-axloqiy ta'limotlari bugungi tarbiyada qo'llanilishi mumkin [5]. Globallashtirish sharoitida milliy qadriyatlar va umumbashariy qadriyatlar muvozanatini saqlash muhimdir [6].

Xulosa va takliflar Milliy ta'lim tizimida tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning nazariy va uslubiy asoslari pedagogik qonuniyatlar, milliy g'oya va innovatsion texnologiyalarga asoslanadi. Bu jarayon barkamol avlodni shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Takliflar:

- Tarbiyaviy ishlar rejasini milliy qadriyatlar asosida yangilash;
- Pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish va o'qituvchilarni malakasini oshirish;
- Ota-onalar va jamoatchilik bilan hamkorlikni kuchaytirish;
- Tarbiyaviy faoliyat samaradorligini monitoring qilish tizimini yaratish.

Ushbu takliflar amalga oshirilsa, milliy ta'lim tizimida tarbiyaviy faoliyat yanada samarali bo'ladi.



Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (2020 yil 23 sentyabr). – Toshkent: Adolat, 2020. – 45 bet.
2. Mavlonova R. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 120 bet. (jdpu.uz saytidan olingan qo'llanma).
3. TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGIK
TEKNOLOGIYALAR. Uslubiy qo'llanma. – Toshkent: Milliy tarbiya instituti, 2022. – 80 bet.
4. Tarbiyaviy ishlar nazariyasi va metodikasi. Uslubiy qo'llanma. – Toshkent, 2020. – 130 bet.
5. Olimov Sh.Sh. Ma'naviy-axloqiy tarbiya asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2015. – 228 bet.
6. Hamdamova M. Ma'naviyat asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2008. – 224 bet.
7. Tarbiyaviy.uz sayti materiallari (tarbiyaviy ish metodikasi bo'limlari, 2023–2025 yillar).
8. Samadova S.S. Milliy g'oya, ma'naviyatning pedagogik asoslari. – Buxoro: Durdona, 2022. – 172 bet.
9. Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi. – Toshkent: Sharq, 1997 (yangilangan nashrlar asosida).